

EDUARDAS URBA

## NEPAPRASTI MINDAUGO LOBYNAI

„Saulės Titnagas“ išleido knygą, skirtą rašytojo ir mokslininko, *Gulbės* herbo bajoro Mindaugo Peleckio (1975-2023) gyvenimui ir kūrybai (sudarytojas – Leonas Peleckis-Kaktavičius). Joje – įvairiuose leidiniuose publikuoti straipsniai, informacijos, knygų recenzijos, kolegų prisiminimai, čia ir filosofijos doktoranto tik ką užbaigta disertacija. Knyga iliustruota retomis nuotraukomis.

268 puslapių leidinys „MINDAUGO LOBYNAI“ pradedamas keliomis miniatiūromis „Iš ikimokyklinuko tėvelio dienoraščio“, su kuriomis susipažinus akivaizdu, kad nuo ankstyvos vaikystės Mindaugas buvo ypatingas. Nenuostabu, kad, būdamas vos ketverių, parašė pirmąjį apsakymą, tiesa, tuomet dar tik didžiosiomis raidėmis. Na, o paskui pasipylė eilėraščiai, humoreskos, fantastiniai kūrinėliai, pirmieji apdovanojimai ne tik mieste, bet ir sostinėje, o sulaukus vos 13-kos, - ir pakvietimas parengti pirmąją knygą.

Išskirtinis knygos skyrelis – „Originalus dialogas“. Kai Mindaugui buvo vos 11-ka, jo kūrybiniais bandymais, išspausdintais tuometinėje spaudoje, susidomėjo žymiausias anų laikų poetas Eduardas Mieželaitis. Ir nuo tol iki mokyklos baigimo jaunąjį kūrėją maždaug kartą per mėnesį pasiekdavo maestro laišakai, kurie dabar skelbiami knygoje. Būta ir susitikimo Vilniuje. Jūsų dėmesiui – vienas iš daugelio laiškų, rašytas jau 1993 metais: „Mielas Mindaugai, mačiau Tave televizijos ekrane – džiaugiasi žiūrėdamas. Išaugai, labai išaugai, vunderkinde! Mąstysena, pasakyčiau, labia brandi ir – svarbiausia – originali. Tuo keliu eik ir toliau. Mąstymo, minties, pažangos sferoje nepripažįstama epigoniška kopija – laimi tik originalas. Tavo nerimas, Tavo novatoriški ieškojimai saviti, originalūs, taigi vaisingi. Linkiu Tau sėkmės – aš sužavėtas. Sėkmingų egzaminų, nuotaikingos vasaros – Ed. Mieželaitis”.

1990-aisiais į knygą „Lietuvos rekordai“ įrašytas kaip jauniausias knygos autorius, M. Peleckis nestokojo dėmesio. Leidinyje pateiktos įdomesnės ištraukos iš tuometinės spaudos „apie ne visai vaikišką fantazijos pasaulį“, „drąsų troškimą kurti“, apie pasiryžimą ne tik gerai mokytis dar ir Vaikų muzikos mokyklos fortepijono klasėje, bet ir iš anglų kalbos išversti Gineso pasaulio rekordų knygą bei mokytis arabų kalbos. Fantazijos pasaulio šaukliu pavadintas net JAV, kur, prasidėjus Atgimimui, porą mėnesių lankė lietuviškas kolonijas, susipažino su žymiausiais išeivijos kūrėjais.

Pradėjęs studijuoti Vilniaus universitete, išleido trečiąją knygą. Vienas tos vizijų knygos atgarsis – legendinio Kužių klebono Vlodo Poželos laiškas-padėka autoriui, „sukūrusiam šedevrą “MALDA. Vizija”. Bene įdomiausias tekstas iš tų laikų – D. Meizelytės pasakojimas apie daug pasiekusį kurso draugą, tačiau “nesusirgusį žvaigždžių liga”. Kaip labai gerai besimokusį studentą pastoviai lydėjo kelionės – pabuvota ne viename Europos studentų žurnalistų kongrese, konferencijoje. O ir stažuotasi bent keliuose užsienio universitetuose – Utrechte ir Maastrichte (Nyderlandai), Arhuse (Danija), Briuselyje (Belgija).

Kelionių magija neapleido ir baigus studijas – aplankyta didžioji pasaulio dalis, iš visur parsivežant rečiausių žodynų, pasiryžus išmokti dar vieną kalbą. Žinoma,

nepamirštant svarbiausio – rašymo. Išleistų knygų sąrašas įspūdingas. Mindaugui pakluso ne tik poezija ir proza, bet ir įvairūs moksliniai tyrinėjimai – mitologija, Lietuvos roko ištakos ir raida, religijotyra, senovės majų pranašystės, kalbų ekologija, nykstančios kalbos ir jų gaivintojai. Pastaroji tema buvo jam, kaip hiperpoliglotui (buvo vienintelis lietuvis rašytojas, priimtas į Tarptautinę hiperpoliglotų asociaciją), ypač aktuali.

Be 25 knygų M. Peleckis paliko ir disertaciją “Mula Sadro būties filosofija (lyginamuoju požiūriu)”, kurios nespėjo apginti. Buvo susižavėjęs šia asmenybe ir su ja susijusiu kraštu – Irane dalyvavo mokslinėse konferencijose, skaitė paskaitas. Deja, mirus moksliniam vadovui prof. A. Uždaviniui, teko nelengva dalia užbaigiant disertaciją, nes Lietuvoje tos srities specialisto daugiau nebuvo.

Sadras – reikšmingiausias Islamo filosofas po Ibn Sinos (Avicenos). Mąstytojas, produktyvus filosofas, į islamišką filosofiją žiūrėjęs plačiu žvilgsniu ir jungęs įvairius požiūrius. Lietuvoje Sadro filosofija iki šiol nebuvo nagrinėta, trumpai apie ją buvo užsiminęs tik prof. A. Uždavinis. Knygoje, skirtoje M. Peleckio gyvenimui ir kūrybai, išreikšta viltis, kad akademinė bendruomenė įvertins atliktą didžiulį darbą ir suteiks jo autoriui mokslų daktaro vardą.

Keliolika Mindaugo knygų vertintojų eilučių.

“Šiuose eilėraščiuose-miniatiūrose tobulai dera mintis ir vaizdas. Tai – skaidrūs it kristalas kūriniai, postmodernios raiškos ženklai” (*“Literatūra ir menas”, apie rinkinį “Septyni tiltai pasaulio centre”*).

“Autorius siekia reabilituoti Žalčio kultą, todėl jam tenka brautis per bibliinių siužetų, Antikos sakmių, Mesopotamijos legendų džungles bei kitas tolimas, egzotiškas vietas. Mindaugas siekia išlaisvinti užblokuotą lietuvių pasaulėjautą, kad nusiramintų ir atgaiva nepaliamajam tekėtų iš amžino, neužankančio šaltinio. Autorius ne tik preciziškai “sukalė” faktus ir artefaktus, istorijos žinias, legendų užuominas į darnią sistemą, bet ir pateikė drąsių, argumentuotų hipotezių bei prielaidų” (*“Naujoji Romuva”, apie mitologijos studiją “Žalčiava”*).

*Dar viena recenzija, skirta mitologijos studijai “Žalčiava”, kurios autorius Giedrius Gutauskas.* Joje visų pirma pažymima, jog įžanginiame žodyje yra labai svarbus sakinytis: “Belioka išsiaiškinti, kokie buvome – kas yra Lietuva, lietuviai”. Autorius pasiryžęs užginčyti “teiginius, kurie tapo neginčijamomis aksiomomis” ir tai pasiruošęs daryti remdamasis mitologija, o kad tyrimas būtų išsamesnis, - ir filosofija, religijotyra, lingvistika, naujausiais genetikų, biologų, fizikų, astronomų atradimais, sakraline literatūra, tautosaka. Be to, atsiribojama nuo tyrinėtojų, kurie tai darė pasitelkdami sovietinės rusiškos mokyklos, arba amerikietiškos mokyklos modelius, nepretenduojama ir į absoliučią tiesą. Anot mitologijos autoriaus, “vienas hipotezes įrodyti pavyko, kitos tik iškeltos, o jų įrodymas dar laukia savo eilės. Norime parengti pradžią naujai mokyklai, kuri padėtų suvokti savo tautinę tapatybę, kartu neprarandant kosmopolitiškumo ir ryšio su globalizacijos procesais (gerą šią žodžių prasme)”. Viena iš išvadų: “Lietuvio tapatumas XXI a. turėtų būti paremtas istoriniu, o ne pseudoistoriniu naratyvu. Reikia atsigręžti į pirminiais šaltiniais, autoritetinių mokslininkų atradimais paremtą istoriją ir, mokantis iš jos klaidų, stengtis neprarasti valstybės”. “Kokia Vandens ir Žalčio šalies ateitis?” - klausia mitologijos studijos autorius. Atsakoma atsigręžus į tautosaką, pažvelgiama į alternatyvas, kokios laukia, į viltis ir pavojus, net lėtumo judėjimas, kurį propaguoja škotų kilmės tyrinėtojas Karlas Donorė, aptariamasis, apie besikeičiantį pasaulį kalbinamas prof. Algis Mickūnas (JAV)”.

“Leidykla “Mintis” išleido pirmąją Lietuvos roko istoriją. 700 puslapių enciklopediniame, tačiau gyvai parašytame leidinyje – apžvalginiai ir muzikologiniai straipsniai, interviu su žymiais muzikantais, esė, pamąstymai, prisiminimai, daugiau kaip 1200 grupių ir muzikos kūrėjų aprašymų ir paminėjimų, gausybė nuotraukų ir netikėtų iliustracijų. Esminė knygos idėja – roko muzikos negalima atskirti nuo jos ištakų ir naujausių eksperimentų, peraugančių į audiovizualinius performansus” (*bernardinai.lt, apie “Lietuvos rokas: ištakos ir raida”*).

*Apie Australijoje išleistą pokalbį su žymiais pasaulio muzikantais knygą “Written in blood” – “Lietuvės” redakcijos pokalbis su autoriumi.* Keletas sakinių iš pasikalbėjimo su M. Peleckiu: “Pašnekovai labai skirtingi jau vien dėl to, kad yra iš įvairiausių šalių (nuo Ukrainos iki JAV, nuo Malaizijos iki Vokietijos). Jie yra tarsi gyvos legendos. (...) Džiaugiuosi, kad knygos įvadą parašė žinomas amerikiečių muzikologas Thomas Bey William Bailey, o leidinys baigiamas specialiai parašytu filosofo Alphonso Lingis tekstu. (...) Skaitau tik ekspertai.eu ir užsienio spaudą. Kituose portaluose, laikraščiuose ir žurnaluose pernelyg daug negatyvios informacijos, melo, propagandos, užsakomųjų straipsnių. Tai išties baisu. Žiniasklaida Lietuvoje yra beveik mirusi. Daugelis tų, kuriuos pažinojau, kaip rimtus žurnalistus, arba mirė, arba parsidavė. (...) Kas yra tikroji žurnalistika? Atsiverskite kad ir “The Guardian” esamų ir buvusių darbuotojų straipsnius. (...) Tai, kas dabar plūste plūsta internete, yra velniškas gaivalas, kuris veda į pražūtį”.

“Nepagailėjau nei sveikatos, nei laiko ir perskaičiau žurnalisto, poeto, prozininko, filosofo, religijotyrininko, mitologijos ir šiuolaikinės muzikos tyrinėtojo M. Peleckio *Didžiojo Žaidimo* knygas. Jos aštuonios, bet skaitosi tarsi viena. Taip, tai tik viena knyga, todėl nenoriu jų pavadinimų nei išvardinti, nei įvardinti, kas susidomės, (ne)sunkiai suras. Kas gi inspiravo šį žaidimą? Manychiau, Autoriaus kūrybinė valia. Pradžioje M. Peleckis ramiai kūrė Guru Guru istorijas, kurios buvo publikuotos kultūrinėje spaudoje, sulaukė pakankamai dėmesio, bet kažkodėl tekstas sustojo... Išsisėmė? Ne, Autorius panoro žaisti virtualiai, ir visagalis internetas suteikė tokią progą. Žaisti vienam nyku, liūdna, nes nėra kovos azarto. Ir toks žaidėjas – Algimantas Lyva – atslinko visai lauktai ir tikėtai, nes tuo metu publikavo savo apsakymus ir noveles M. Peleckio kultūros žurnale RADIKALIAI. Pagrindinis M. Peleckio personažas Guru Guru bodėjosi nykia kasdienybe, nenorėjo skęsti nuobodžių apmąstynų pelkėje, bet troško nuotykių, burtų, kitaip sakant, beletristinės ruletės, kurioje pralošiama ar išlošiama viskas. Guru Guru troško regėti miražus ir vizijas, patirti nušvitimą, sutikti Mylimąją, patirti šlovės svaigulį. (...) Kai pagaliau Guru Guru supranta, kad filosofinis su Draiveniu dialogas yra negalimas, griebiasi beketiškos išeities ir atveria absurdo teatro užuolaidas (*Requiem drugeliams*). Manychiau, kad ši Žaidimo dalis yra pati įspūdingiausia, pritrenkianti, laukianti rampos šviesų. (*Ištrauka iš kultūros kritiko Alberto Otono Latako recenzijos “Guru Guru pasijos”*).

*Apie knygą “Meetings with strangers” (“Susitikimai su nepažįstamais”) recenzija publikuota Prancūzijoje, ten, kur ir knyga išleista.* Čia ir pokalbis su autoriumi – apie literatūrą, neofolką ir tamsųjį folką. Trumpa ištrauka: “Tarp tradicijos ir modernumo tamsusis folkloras yra žanras ir sudėtingas bei subtilus kultūrinis judėjimas, kuris, atsidūręs pogrindyje ir stengdamasis prasiveržti, sugebėjo sukurti unikalų tapatumą ir muzikinį kraštovaizdį, kuris remiasi įkvėpimu ne tik iš meno. Kas iš to bus? Kokias formas tai galėtų įgauti ateityje? Mindaugas turi savo nuomonę šiuo klausimu: “Muzika ir

toliau nuolat keisis. Nauja įtaka? Žinoma! Jei kaip pavyzdį paimtume tamsaus džiaz grupes, kurios yra gana nesenas “išradimas”, tai dronas, konkreti muzika ir daugelis kitų stilių šiandien yra “madingi” muzikos eksperimentų pasaulyje. Jie naudoja daiktus, kurių nebuvo prieš dvidešimt metų. Esu tikras, kad ateinančiais metais sulauksime gražių pokyčių”.

Daug pagiriamųjų žodžių įvairiose recenzijose skirta monografijai “Naujieji religiniai judėjimai Lietuvoje: tarp tradicijos ir kosminių religijų”. “Tai yra tikra dvasinio tobulėjimo knyga” (*Ramūnas Jaras*).”Knygoje niekas nesmerkiamas. Net kai iš faktų matyti, kad gal tam tikra organizacija ir nėra labai gerietiška, ji nėra įvardinama visokiais negražiais žodžiais. Pateikiamos įvairių tyrinėtojų nuomonės” (*Vytautas Jakubauskas, “Kultūros barai”*). “400 puslapių studijoje nepaprastai daug ir įdomios informacijos, be to, ji pateikta tokia forma, kad, pradėjus skaityti, nekyla noras kuo greičiau padėti atgal į lentyną. Sukaupti tokį lobyną autoriui padėjo ir tai, kad jis yra hiperpoliglotas” (*Eduardas Bagdonavičius, “Draugo” (JAV) meno, literatūros, mokslo priedas “Kultūra”*). “Neabejotina, kad ši monografija ne vienam padės nepasiklysti NRJ (Naujųjų religinių judėjimų) džiuŋglėse. Norint susivokti, kur tikrasis Dievo žodis, o kur – apsišaukėlio klejonės, M. Peleckis siūlo atsiversti bet kuri senovinį šventraštį ir jame neabejotinai rasime patvirtinimą, jog visi esame vieno Sutvėrėjo vaikai” (*Vytautas Dambra, “Naujoji Romuva”*).

Kaip pažymima paskutinės knygos “Kalbų ekologija” anotacijoje, be kitų dėmesio vertų kūrinių M. Peleckis nuolat siekė naujų kūrybos ir žiniijos horizontų, beveik kas mėnesį skelbė aktualius kultūrologinius lingvistinius tekstus. Toje knygoje – pokalbiai su žymiausiais pasaulio poliglota, kuriuos Mindaugas stengėsi sudominti lietuvių ir žemaičių kalbomis, įdomūs moksliniai tyrinėjimai, susiję su nykstančiomis kalbomis ir jų gavinimu, senųjų kalbų studijomis, retomis, saugotomis kalbomis.

Įsimenantis “Prisiminimų” puslapiai. Keletas ištraukų.

“Jis pirmiausia buvo geras, daug duodantis draugas. Sielos draugas, su kuriuo turėdavai ką aptarti iki paryčių” (*Audrius Ožalas, bendrakursis*).

“Mindaugas buvo plačių pažiūrų, didelės erudicijos ir pilnas originalių sumanymų kūrėjas, todėl nieko nuostabaus, kad jis sugalvojo *Didįjį žaidimą*. Tai buvo grandiozinis projektas, kuris tęsėsi beveik aštuonerius metus” (*Algimantas Lyva, rašytojas*).

“Mes kartu dirbome “Respublikoje”. Mindaugas buvo laisvas žmogus – laisvas savo sieloje ir to negalėjo pakeisti laikraščio ritmas, disciplina. (...) Tais metais buvo labai užsiėmęs įvairiausių sektų veikla Lietuvoje. Girdėdavau iš redakcijos žmonių, kad buvo užpultas ir sumuštas sektos vadų užsakymu, bet jis man niekada apie tai nepasakojo. Jis tiesiog kartais pradingdavo kuriam laikui, o kai grįždavo, vėl būdavo toks pat – laisvas, savas ir linksmas. (...) Mindaugas buvo žvaigždė, per anksti palikusi šią planetą. Manau, jog nepakankamai buvo suprastas ir labai nepakankamai įvertintas, bet niekada tuo nesiskundė, niekada nedejavo, o visada kūrė fantastinius planus, kaskart vis fantastiškesnius, nors, aišku, kad ne visus spėjo įgyvendinti. Bet įgyvendino pakankamai. Kitas tiek padaryti, kiek padarė jis, nesugebės ir per keletą gyvenimų, nors gyventų ir po šimtą metų kaskart” (*Dalia Jazukevičiūtė, rašytoja, žurnalistė*).

“Nė vienas nežinome, kada teks iškeliauti. Nežinome ar – anot tautos dainiaus – “išnyksime kaip dūmai”, ar iškeliausime ten, kur bus lemta susitikti kitus iškeliauvusius. Pasikliaudamas širdimi, galvoju, jeigu ten kažkur kada nors susitiksimė – tai žinau, jog priklausomai nuo to, kiek man bus lemta būti šioje Žemėje – teks ilgiau ar trumpiau tau

pasakoti apie tai, kad per tą laiką, kai tavęs čia nebuvo, nieko ypatingo neįvyko, kad viskas po senovei, kad iškeliaudamas nieko nepraradai. Tu jau būsi išanalizavęs daug amžinybės subtilybių, parengęs ne vieną studiją apie dangiškų arfų bei fleitų orkestrų bei – manau, kad tau artimesnio – triukšmingo peklos kipšų muzikavimo ypatumus. Objektyviai, nešališkai, be savo asmeninės nuomonės kaišiojimo, kaip tu visada sugebėdavai.

Ech, Mindaugai... Nenoriu tau linkėti ilsėtis ramybėje. Noriu palinkėti, kad tavo amžinybė būtų nuotaikinga, žaisminga, “su draivu”, kad joje tu patirtum ir atrastum viską, ko nespėjai patirti ir atrasti šioje Žemėje!” (*Povilas Girdenis, dainuojamosios poezijos atlikėjas, istorikas, publicistas*).

“Su Mindaugu dažniausiai bendraudavome darbiniais ir kūrybiniais reikalais. Išleisdamas naują muzikinį albumą, visada jo prašydavau išsakyti savo nuomonę. Jis labai gerai jautė muziką ir puikiai orientavosi pasaulinėje muzikos autorių ir jų kūrinių erdvėje. Buvo vienas iš nedaugelio, kurių nuomonę labai vertinau. Kiekvienąkart pasišnekučiuodavome kūrybos temomis. Iš vienos pusės bijodavau su juo veltis į gilesnes ir platesnes diskusijas, nes Mindaugo žinios įvairiose srityse buvo labai gilios ir pasijusdavau nelygiaverčiu pašnekovu, iš kitos pusės tie pokalbiai labai praturtindavo ir inspiruodavo naujai kūrybai. (...) Labai svarbi Mindaugo misija viešojoje erdvėje buvo kultūrinio internetinio portalo “Radikalčiai” puoselėjimas. Tai, kaip reta Lietuvoje, labai inteligentiška erdvė, kurioje galima rasti knygų ir muzikos albumų recenzijų, intelektualių straipsnių ir literatūros kūrinių. Tai lyg ir tas pats, kaip kituose kultūrinuose portaluose, bet pagrindinis skirtumas didžiulis: apsilankęs “Radikalčiai”, visada jausdavai pakylėtas, o ne apsiteršęs. O tai, neabejoju, Mindaugo nuopelnas, parodantis jo asmenybės brandumą” (*Gintautas Gascevičius, kompozitorius, būgnininkas, perkusininkas, audioperformansų kūrėjas ir atlikėjas*).

“Liko didelis kūrybinis palikimas, kurį Lietuva dar turės įvertinti”, - įsitikinęs *programinės įrangos inžinierius (Jungtinė Karalystė) Aidas Zubkonis*.

“Daugeliui mūsų kartos jaunuolių, ypač turinčių ambicijų literatūros ir apskritai humanitarinių mokslų srityje, Mindaugas tapo pavyzdžiu, į kurį norėjosi lygiuotis”, - tvirtina *filosofijos mokslų daktaras, rašytojas Augustinas Dainys*.

O anot *filosofės, eseistės Patricijos Droblytės*, “maloniai nuteikė knygos “Naujieji religiniai judėjimai Lietuvoje: tarp tradicijos ir kosminių religijų”, vainikavusios jo kelių dešimtmečių tyrinėjimus, pristatymas. Mindaugas atsiskleidė ne tik kaip įdomus tyrėjas, siekiantis nešališkai ir objektyviai perteikti savo nagrinėjamą dalyką, bet ir kaip žmogaus pasirinkimų įvairovei tolerantiška, humanistinės filosofijos idealų įkvėpta asmenybė, nesmerkianti kitų žmonių religinių pasirinkimų, bet besistengianti juos ir jų įsitikinimų ištakas kuo geriau atskleisti bei suprasti”.

Kodėl tokiam jaunam teko palikti šį pasaulį? Po trijų skiepijimų nuo kovidą pradedo įvairios sveikatos problemos, kurios baigėsi netikėtai sustojus širdžiai. Jei šeimos gydytojas vietoj “vaistukų nuo kosulio” būtų paskyręs antibiotikų (kurių Vilniuje tuo metu kažkodėl nebuvo), gal tragedijos dar būtų išvengta. Deja...

Iki gaudulio jautrus tekstas ant ketvirtojo knygos viršelio:

“Ankstyvoje vaikystėje, pašauktas vardu, Mindaugas pataisydavo:

- Aš esu Miltonas.

Tik sulaukęs penkerių, tapo Mindaugu.

Tačiau ir suaugęs nepamiršo to savo netikro vardo. Išsiaiškino viską, kas susiję su

anglų poeto ir intelektualo Džono Miltono (1608-1674), labiausiai žinomo, kaip epinės poemos “Prarastas rojus” autoriaus, gyvenimu ir kūryba. Kartą net pajuokavo, jog kada nors atgims, kaip Miltonas.

Kada ir kur sugrįši, Miltonai-Mindaugai?”

Čia ir Mindaugo sentencija: “Gėris, ėjimas į gėrį – pagrindinis žmogaus gyvenimo tikslas”.

\*

Kilęs iš senos Žemaitijos bajorų giminės, Mindaugas Peleckis vienas pirmųjų gavo Bajorystės pripažinimo aktą (rejestro nr.033). tačiau niekada viešai nedeklaravo savo išskirtinumo, net artimiausi draugai šito nežinojo. Užtat visur kur stengėsi elgtis, kaip dera tikram bajorui.

**P. S. Mindaugas Peleckis nominuotas šių metų Lietuvos nacionalinei kultūros ir meno premijai.**

LIETUVOS BAJORAS-2023 (29)